

Toplum ve Hekim Yayın Kurulu'ndan

Türkiye derin bir kriz içinde yaşıyor. Bu kriz, önce geçici ve Cumhurbaşkanı-Başbakan kavgası ile ilişkili gibi gösterilmeye çalışıldı. Gerçekler ortaya çıkınca, krizin ekonomik bir kriz olduğu ve ABD'den ithal edilen devlet bakanının önerdiği ekonomik önlemlerle aşılabileceği kamuoyuna pompalanıyor.

Kriz ile ilgili çok sayıda değerlendirme yapıldı. Burada onları tekrar etmeye gerek yok. Krizin niteliği ile ilgili bir tartışma daha anlamlı olacaktır.

1. Ülkemizdeki kriz, dünya çapında sermayenin yeniden yapılandırılmasında kullanılan "borç stratejisi"nin bir sonucudur.
2. Gelişmiş kapitalist ülkelerin egemen sınıfları ile bağımlı kapitalist ülkelerdeki egemen sınıfların çıkarına, yoksuldan zengine kaynak aktarılmasını sağlayan "borç yönetimi"nin bir çıktısıdır.
3. Bir silah olarak "borç"u kullanan ve yöneten, uluslar arası finans kurumlarının gücünü ve meşruiyetini artıran bir sürecin yansımasıdır.
4. Ulusal devlet ve hükümetlerin yönetebilme yetisini alarak, bunların büyük bir bölümünü emperyalist-kapitalist güç odaklarına aktaran bir "işbölümü"nden kaynaklanmaktadır.
5. Bu kriz, 1970'lerin ikinci yarısından itibaren iktidarını pekiştiren serbest piyasanın/pazarın hükümlerinin sınırsızlığının bir gereğidir.
6. Ve borç, her ne kadar iktisadi kavramlarla ve araçlarla ifade edilse de, politik bir olgudur. Ve kriz de, politiktir.
7. Uluslar arası finans kurumları, yıllardır az gelişmiş ülkelerin borçları ile ilgili hesaplamalar yaparak, bunların nasıl yönetileceğine ilişkin "öneriler"de bulunmaktadır. Ancak, gerek verilen/öngörülen rakamlar, gerekse yapılan öneriler genellikle hatalı çıkmıştır. Teknik özelliği abartılsa da, IMF, Dünya Bankası gibi bu kurumlar, bilimsel kurumlar değildir. Emperyalist-kapitalist dünyanın çıkarlarını korumaktan başka bir şey amaçlamayan, sistemin korucusu niteliğinde yapılarıdır.
8. Dünya Bankası'nın en tepesinde bulunmuş bir yöneticinin "...borç krizini bir likidite sorunu olarak görmenin uzun vadeli ve gerçek bir çözümü sürekli olarak ertelediği söyleniyordu. ...bu ders şimdi alındı ancak bu gecikmenin bedeli bir çok ülke için gelişimin on yıl geriye gitmesi oldu. Bu konuda çıkaracağımız ders, gerçekliği olabildiğince çabuk kavramaktır." değerlendirmesi, bu kurumların bilimsel değil, borç ödemeyi sağlayıcı "tahsildar"lar olduğunun kanıtıdır.
9. Aslında borç yönetimi ile ilgili kurumlar hem bilimsel değildiler, hem de üzerine çalışma yaptıkları ülkelerin halklarını önemsememektedirler. Önemstedikleri sadece "efendileri"nin çıkarlarına nasıl hizmet edecekleridir.
10. Borçların ödenmesi için gündeme getirilen yapısal uyum programları, tüm dünyanın serbest piyasanın kuralları ile yönetilmesinin aracı olmuştur. Borçlu ülkelere önerilen "mallarını ihraç ederek gelir elde etme" politikası, merkezi kapitalist ülkelere kaynak aktarmaktan öte bir anlam ifade etmemiştir. Sonuçta mal ve hammadde üreten ve ihraç eden hiçbir ülke, borç sorununu çözmemiş, dahası borcu daha da artmıştır. İhracat artıyor, ama borç daha fazla artıyor; tek açıklaması var, borç ödemek için önerilen ihracata dayalı yol, aslında ihracat yapan ülkenin sorununu çözmeye yönelik değildir. Borç veren ülkelere kaynak aktarmaktan öte bir hedefi yoktur.

11. Hal böyleyken, borç ödeme amacıyla bize ve diğer ülkelere dayatılan kaynakların sermayeye daha fazla aktarıma hedefli politikaları, "enflasyonla mücadele", "yabancı sermayeyi çekme", "kamunun verimsizliği" vb. saçmalıklarla açıklamanın tek anlamı vardır; olanı gölgeleme/gizleme. İktidarlar da, bugüne kadar bunu yapmıştır.

12. Borç ödeme temelli uygulamalar, ülkemizi ve diğer ülke halklarını uluslar arası sermayeye, emperyalizme, onların korucu ve jandarmalarına mahkum etmektedir. Bu süreci organize eden, sadece ve sadece sermayedir, dünyanın zenginleridir. Borçlu ülkelere düşense, kendilerine dayatılan bu işleme uymaktır.

13. Bu sürecin başka aktörleri daha var. Medya. Sermayenin medyası haline gelen basın-yayın organları, yoksul ülkelere yapılan kaynak aktarımını "hazmedilir" hale getirmekten sorumludur. Doğal olarak, karşılığını alarak...

14. Bir gerçek de, yıllardır borç ödeyen ülkeler, sadece faizleri ödemektedirler. Ana para aynen durmaktadır. Efsanedeki büyük taşı tepeye kadar taşıyıp, her seferinde taşın aşağıya düşmesi ile işe baştan başlayan mahkum gibi. Türkiye, 25 yıldır borç ödemektedir. Ama bütçe harcamalarının %2.5'ü olan borç harcamaları, bugün %40'ı aşmıştır.

15. Borç ödeme süreci, sadece Kuzey ülkelerine kaynak aktarılması demek değildir. Borçlu ülkeler, bizzat kendi ülkelerinde bu süreçten zengin olan "bir kesim" yaratmış, ya da varolan bir kesimi güçlendirmiştir. Hükümetler de, bu süreçte mağdur değil, dış destekli bu borç süreci zengini kesimin çıkarlarının savunucularıdır. Öyle olmasa, Dünya Bankası'nın bir memurunun "sömürge valisi" gibi kendileri ile yan yana oturmasına, hatta kendilerini yönetmelerine bu kadar hevesle destek olurlar mıydı?

16. Borç ödeme krizi, borç ödeyen ülkelere kaynak aktarılmasının yanı sıra, yukarıda anlatılmaya çalışılan süreç nedeniyle ülke içindeki gelir eşitsizliğini derinleştirme etkisi vardır. Kitlesele yoksulluk ve işsizlik, emeğin kazanımlarının kaybı, ülke içinde bir avuç zenginin daha da zenginleşmesi ile paralel seyretmiştir/seyretmektedir.

17. Bu noktada söylenecek söz ne? Birincisi, bu krize yol açan borç, bizim borcumuz değildir. Kiminse, o ödesin demek gerekiyor. Borçların tümünden iptali ve bu süreçte değişik mekanizmalarla halkın kazanımlarına el koyanlardan bu gelirlerin geri alınması. Başka çözüm var mı? Yoksa, giderek yetersizleşen kaynaklarla, hizmet ve üretimin nasıl yapıla(maya)cağını tartışmaktan öte bir şey yapmayan toplum olmaktan öteye gidilemez.

Bu sayımız, dosyasız. Sayımızın ağırlıklı bölümü-tek yazı olmakla birlikte-dünyada ve ülkemizdeki kriz ve sonuçlarına ayrıldı. Bu konuda Ankara Tabip Odası'nın düzenlemiş olduğu paneli aktarmayı uygun gördük. Bu konuyla ilişkili olarak Navarro'nun 2000 yılı Dünya Sağlık Örgütü Raporu'nu eleştiren yazısının, dünyadaki süreci algılama açısından anlamlı olacağını düşündük. Bu arada İngiltere, İskoçya, ve Galler üzerinden yapılan ve sağlıktaki eşitsizliklerin kaynaklarıyla ilgili bir araştırma çevirisine yer verdik.

Ayrıca halk sağlığı gezici eğitim seminerinden hemşireliğe, tıp hukukundan hastanelerde işyüküne kadar bir dizi yazı yer aldı. İnsan hakları başlığı altında, işkencenin sonuçlarını inceleyen bir çalışmamız var. Bu sayımızda ilginç, belki de "nostaljik" bulabileceğiniz bir de kitap tanıtımı var. Yaklaşık 30 yıl önce, bir grup öğrenci gidip Doğu'da sosyalleştirme yasasını inceleyip, kitap haline getirmişler. Sosyalleştirme yasasının 40.yılı vesilesi ile, bu çalışmayı yayınlamanın anlamlı olacağını düşündük.

Önümüzdeki sayımızı, Tıp Eğitimi'ne, özellikle de Topluma Dayalı Tıp Eğitimi'ne ayırdık. Bu konudaki katkılarınızın, söz konusu sayımızı zenginleştireceğine inanıyoruz. Hoşçakalın. 1 Mayıs'ın bu yıl, yeni umutlar getirmesi dileğiyle... Sevgiler sunuyoruz.